

101/2001 Sb. Zákon

ze dne 22. února 2001

O navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků

Vyhlášeno dne 21. března 2001, datum poslední novelizace 1. července 2017

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Úvodní ustanovení

§ 1

Předmět úpravy

Tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropské unie¹⁾ a upravuje postup při navrácení kulturních statků, pokud byly nezákonně vyvezeny na území České republiky z území jiného členského státu Evropské unie (dále jen „členský stát“) nebo z území České republiky na území členského státu po 31. prosinci 1992.

§ 2

Vymezení základních pojmů

(1) Kulturním statkem je věc, která

- a) je součástí národního kulturního pokladu České republiky, nebo
- b) je součástí národního kulturního pokladu a zároveň kulturním statkem podle právních předpisů členského státu.

(2) Národním kulturním pokladem České republiky jsou věci nebo soubory věcí, které jsou vymezeny zvláštními právními předpisy jako kulturní památky a národní kulturní památky,³⁾ sbírky muzejní povahy a jednotlivé sbírkové předměty,⁴⁾ archiválie⁵⁾ nebo předměty kulturní hodnoty,⁶⁾ pokud tyto předměty splňují podmínky pro prohlášení za kulturní památku podle zvláštního právního předpisu.³⁾

(3) Veřejnou sbírkou České republiky je sbírka muzejní povahy, která je ve vlastnictví České republiky, územního samosprávného celku nebo právnické osoby zřízené zákonem, popřípadě na základě zákona státem nebo územním samosprávným celkem.

(4) Nezákonně vyvezeným kulturním statkem je kulturní statek, který byl z území České republiky na území členského státu nebo z území členského státu na území České republiky vyvezen po 31. prosinci 1992 v rozporu s právními předpisy, kterými je stanoven způsob jeho ochrany a nakládání s ním, nebo v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie⁷⁾, nebo nebyl navrácen ve stanovené lhůtě.

(5) Žádajícím státem je členský stát, z jehož území byl kulturní statek nezákonně vyvezen na území České republiky, nebo Česká republika, pokud byl z jejího území kulturní statek nezákonně vyvezen na území jiného členského státu.

(6) Dožádaným státem je Česká republika, pokud se na jejím území nachází kulturní statek nezákonně vyvezený z území členského státu, nebo členský stát, na jehož území se nachází kulturní statek nezákonně vyvezený z České republiky.

§ 3

Ústřední orgány

(1) Ústředním orgánem České republiky, který plní úkoly související s navrácením nezákonně vyvezených kulturních statků, je Ministerstvo kultury a v případech týkajících se archiválií⁵⁾ Ministerstvo vnitra (dále jen „ústřední orgán“).

(2) Ústřední orgán při navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků spolupracuje s ostatními příslušnými ústředními orgány členských států prostřednictvím systému pro výměnu informací o vnitřním trhu¹⁰⁾ a jednou za 5 let podává zprávu o postupu podle tohoto zákona Evropské komisi.

ČÁST DRUHÁ

Česká republika jako dožádaný stát

§ 4

Postup ústředního orgánu při vyhledávání a ohledání nezákonně vyvezeného kulturního statku

(1) Ústřední orgán zahájí vyhledávání nezákonně vyvezeného kulturního statku na základě písemné žádosti ústředního orgánu žádajícího státu. Žádost musí obsahovat údaje potřebné k identifikaci kulturního statku, zejména jeho podrobný popis, fotodokumentaci, je-li zhotovena, údaj o předpokládaném místě výskytu, popřípadě údaje o osobě, která je vlastníkem kulturního statku nebo jeho držitelem. K žádosti musí být připojeno prohlášení ústředního orgánu žádajícího státu, že se jedná o kulturní statek nezákonně vyvezený z jeho území a v čem spočívá nezákonnost vývozu.

(2) Ústřední orgán o žádosti ústředního orgánu žádajícího státu podle odstavce 1 vyrozumí vlastníka kulturního statku, a není-li vlastník znám, jeho držitele.

(3) V případě, že ústřední orgán zjistí místo, kde se kulturní statek podle odstavce 1 nalézá, popřípadě jeho vlastníka nebo držitele, vyrozumí o této skutečnosti ústřední orgán žádajícího státu. Současně ho vyzve, aby se ve

lhůtě 6 měsíců ode dne doručení této výzvy zúčastnil ohledání kulturního statku, které ústřední orgán zprostředkuje, a zároveň jej upozorní, že pokud této lhůty nevyužije, nebudou stanovena opatření nezbytná k zajištění péče o kulturní statek (§ 5 odst. 1 a 2).

(4) Vlastník nebo držitel kulturního statku je na základě rozhodnutí ústředního orgánu povinen ve lhůtě stanovené po dohodě s ústředním orgánem žádajícího státu v tomto rozhodnutí umožnit ohledání kulturního statku. Ohledání kulturního statku se vždy provádí za účasti zástupce ústředního orgánu.

§ 5

Opatření k zajištění péče o kulturní statek

(1) Je-li ohrožena hmotná podstata kulturního statku, rozhodne ústřední orgán o opatřeních, která je povinen jeho vlastník učinit k jeho ochraně, a zároveň určí lhůtu, v níž je povinen tato opatření vykonat; tyto povinnosti má držitel kulturního statku, pokud není ústřednímu orgánu vlastník kulturního statku znám.

(2) Neprovede-li vlastník nebo držitel tato opatření ve stanovené lhůtě nebo vyžaduje-li to ochrana kulturního statku, rozhodne ústřední orgán o tom, že je vlastník nebo držitel povinen kulturní statek na dobu nezbytně nutnou odevzdat do úschovy právnické osobě nebo organizační složce státu určené v rozhodnutí. Právnické osoby nebo organizační složky státu, které může ústřední orgán určit v rozhodnutí podle tohoto odstavce, jsou uvedeny v příloze k tomuto zákonu.

(3) O opatřeních podle odstavců 1 a 2 může ústřední orgán rozhodnout i v případě, že vlastník nebo držitel neumožní ve stanovené lhůtě ohledání kulturního statku.

(4) Ústřední orgán rozhodnutí o opatření podle předchozích odstavců zruší, pominou-li důvody, pro které bylo vydáno.

(5) Odvolání proti rozhodnutí podle odstavců 1, 2 a 3 nemá odkladný účinek.

§ 6

Pokud mezi ústředním orgánem žádajícího státu a vlastníkem nezákonně vyvezeného kulturního statku má být uskutečněno jednání směřující k navrácení tohoto kulturního statku, působí ústřední orgán z podnětu ústředního orgánu žádajícího státu nebo vlastníka při tomto jednání jako zprostředkovatel.

§ 7

Náhrada za ohledání

Ústřední orgán je povinen uhradit vlastníku nebo držiteli v souvislosti s ohledáním kulturního statku náhradu nutných výdajů a náhradu ušlého zisku nebo náhradu ztráty na výdělku. O náhradu musí vlastník nebo držitel požádat ústřední orgán ve lhůtě 15 dnů ode dne ohledání, jinak nárok zaniká.

§ 8

Náhradu nákladů, které České republice vznikly v souvislosti s uplatněním opatření podle § 5 odst. 1 a 2, uplatní ústřední orgán u žádajícího státu.

Soudní řízení

§ 9

Návrh na zahájení řízení

(1) Ústřední orgán žádajícího státu může podat k soudu České republiky proti vlastníkovi kulturního statku, a není-li vlastník znám, proti jeho držiteli návrh na zahájení řízení o navrácení nezákonně vyvezeného kulturního statku.

(2) K řízení podle odstavce 1 je příslušný obecný soud vlastníka kulturního statku, a není-li vlastník znám, obecný soud držitele kulturního statku.

(3) Návrh na zahájení řízení musí kromě obecných náležitostí stanovených zvláštním právním předpisem⁸⁾ obsahovat podrobný popis nezákonně vyvezeného kulturního statku a doklady, z nichž vyplývá, že jde o kulturní statek podle právních předpisů žádajícího státu, který byl nezákonně vyvezen z jeho území.

§ 10

Ústřední orgán poté, co jej vyrozumí ústřední orgán žádajícího státu o podání návrhu k soudu, informuje o zahájení řízení příslušné ústřední orgány všech ostatních členských států zejména prostřednictvím systému pro výměnu informací o vnitřním trhu.

§ 11

Lhůty pro uplatnění práva na navrácení nezákonně vyvezeného kulturního statku

Právo na navrácení nezákonně vyvezeného kulturního statku se promlčí, jestliže nebylo ústředním orgánem žádajícího státu uplatněno u soudu ve lhůtě 3 let ode dne, kdy se ústřední orgán žádajícího státu dozvěděl, kde se nezákonně vyvezený kulturní statek nalézá a kdo je jeho vlastníkem nebo držitelem; dovolá-li se vlastník nebo držitel kulturního statku promlčení, nelze promlčené právo na navrácení nezákonně vyvezeného statku přiznat. Nejpozději však toto právo zanikne uplynutím 30 let ode dne, kdy byl kulturní statek nezákonně vyvezen z území žádajícího státu, a v případě, že se jedná o kulturní statek, který je součástí veřejné sbírky nebo církevním majetkem podle právních předpisů žádajícího státu, toto právo zanikne nejpozději uplynutím 75 let ode dne, kdy byl kulturní statek nezákonně vyvezen z území žádajícího státu.

§ 12

(1) Soud návrhu na navrácení nezákonně vyvezeného kulturního statku vyhoví, jestliže byl kulturní statek z území

žadajícího státu vyvezen nezákonně.

(2) Soud současně rozhodne o povinnosti žadajícího státu poskytnout vlastníkově kulturního statku nebo držiteli kulturního statku, není-li vlastník znám, náhradu do výše přiměřené k okolnostem případu za předpokladu, že vlastník nebo držitel prokáže, že při nabytí kulturního statku vynaložil nezbytnou péči.

(3) Při prokazování, zda vlastník nebo držitel vynaložil při nabývání kulturního statku nezbytnou péči podle odstavce 2, soud zváží všechny okolnosti, za nichž byl kulturní statek nabyt, zejména to, zda vlastník nebo držitel zjišťoval dokumentaci o původu kulturního statku a povolení k vývozu vyžadovaná na základě právních předpisů žadajícího státu, dále zda zohlednil hodnověrnost zúčastněných stran a zaplacenou cenu, zda nahlédl do veškerých veřejně přístupných registrů odcizených kulturních statků a zda konzultoval s dotčenými osobami a orgány vykonávajícími veřejnou moc.

(4) Rozhodnutími soudu podle odstavců 1 a 2 není dotčeno vlastnické právo k nezákonně vyvezenému kulturnímu statku.

ČÁST TŘETÍ

Česká republika jako žadající stát

§ 13

Postup ústředního orgánu při podání žádosti o vyhledání a při ohledání nezákonně vyvezeného kulturního statku

(1) V případě, že ústřední orgán zjistí, že byl nezákonně vyvezen kulturní statek, podá písemnou žádost ústřednímu orgánu dožádaného státu o jeho vyhledání. Žádost musí obsahovat kromě náležitostí stanovených právními předpisy dožádaného státu rovněž údaje potřebné k identifikaci nezákonně vyvezeného kulturního statku, jeho podrobný popis, fotodokumentaci, je-li zhotovena, údaj o předpokládaném místě výskytu, popřípadě údaje o vlastníku kulturního statku nebo jeho držiteli a prohlášení ústředního orgánu, že se jedná o nezákonně vyvezený kulturní statek podle tohoto zákona a v čem spočívá nezákonnost vývozu.

(2) Ústřední orgán po obdržení vyrozumění od ústředního orgánu dožádaného státu o tom, že kulturní statek byl nalezen a že je možno jej ohledat, provede ohledání kulturního statku ve lhůtě dohodnuté s ústředním orgánem dožádaného státu, nejpozději však ve lhůtě 6 měsíců od doručení vyrozumění o možnosti ohledat kulturní statek.

§ 14

Soudní řízení

(1) Ústřední orgán je oprávněn podat proti vlastníku nebo držiteli k příslušnému soudu dožádaného státu návrh na zahájení řízení o navrácení nezákonně vyvezeného kulturního statku, pokud jednání mezi ústředním orgánem a vlastníkem kulturního statku, zprostředkované ústředním orgánem dožádaného státu, směřující k navrácení tohoto kulturního statku není účelné.

(2) Ústřední orgán současně vyrozumí o podání návrhu podle odstavce 1 ústřední orgán dožádaného státu.

(3) Návrh podle odstavce 1 musí obsahovat náležitosti stanovené právními předpisy dožádaného státu.

§ 15

(1) Dojde-li mezi ústředním orgánem a vlastníkem kulturního statku k dohodě o navrácení nezákonně vyvezeného kulturního statku nebo rozhodne-li příslušný soud dožádaného státu o tom, že nezákonně vyvezený kulturní statek má být navrácen na území České republiky, zajistí jeho vrácení ústřední orgán na náklady České republiky.

(2) Česká republika uhradí

a) dožádanému státu náklady, které mu vznikly provedením opatření k zajištění péče o nezákonně vyvezený kulturní statek,

b) vlastníku nebo držiteli kulturního statku náhradu ve výši stanovené příslušným soudem dožádaného státu.

(3) Osoba, která zavinila, že kulturní statek byl z území České republiky nezákonně vyvezen, je povinna České republice nahradit náklady, které jí podle odstavců 1 a 2 vznikly. Ústřední orgán uplatní nárok na náhradu nákladů vůči této osobě bez zbytečného odkladu.

§ 16

Po navrácení nezákonně vyvezeného kulturního statku zpět na území České republiky ústřední orgán tento statek vhodně umístí; dbá přitom vlastnických práv České republiky, územních samosprávných celků, jiných právnických osob nebo fyzických osob k těmto kulturním statkům.

ČÁST ČTVRTÁ

Ustanovení společná a závěrečná

§ 17

Součinnost

(1) Orgány státní správy a orgány územní samosprávy jsou v rámci své působnosti povinny poskytovat ústřednímu orgánu součinnost související s navrácením nezákonně vyvezeného kulturního statku.

(2) Právnické a fyzické osoby, včetně vlastníka nebo držitele, které mají listiny a jiné důkazní prostředky nebo informace potřebné pro přípravu a provádění řízení podle tohoto zákona, jsou povinny poskytovat ústřednímu orgánu součinnost tím, že

a) na základě rozhodnutí ústředního orgánu a ve lhůtě jím stanovené předloží ústřednímu orgánu požadované listiny a jiné důkazní prostředky, nebo

b) poskytnou ústřednímu orgánu jako svědci informace o skutečnostech týkajících se kulturního statku a jeho

nezákonného vývozu.

Proti rozhodnutí podle písmena a) není přípustné odvolání.

(3) Poskytnutí součinnosti může být fyzickou osobou odepřeno, jestliže by této osobě nebo osobám jí blízkým hrozilo splněním této součinnosti nebezpečí trestního stíhání nebo by porušila povinnosti stanovené zvláštním právním předpisem⁹⁾ nebo zákonem výslovně uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti, pokud jí nebyla zproštěna.

§ 18

(1) Právnícká nebo fyzická osoba, včetně vlastníka nebo držitele, má v souvislosti s poskytnutím součinnosti podle § 17 odst. 2 nárok na náhradu nutných výdajů a náhradu ušlého zisku nebo náhradu ztráty na výdělku.

(2) Nárok podle odstavce 1 musí tyto osoby uplatnit u ústředního orgánu do 15 dnů ode dne poskytnutí součinnosti, jinak nárok zaniká.

§ 19

Přestupky

(1) Fyzická, právnícká nebo podnikající fyzická osoba, včetně vlastníka nebo držitele, se dopustí přestupku tím, že poruší některou z povinností podle § 17 odst. 2.

(2) Vlastník nebo držitel se dopustí přestupku tím, že

- a) poruší některou z povinností podle § 4 odst. 4, nebo
- b) nesplní povinnost uloženou v rozhodnutí vydaném podle § 5 odst. 1 až 3.

(3) Za přestupek lze uložit pokutu do

- a) 500 000 Kč, jde-li o přestupek podle odstavce 1, nebo
- b) 3 000 000 Kč, jde-li o přestupek podle odstavce 2.

(4) Je-li přestupek podle odstavce 1 nebo 2 spáchán opakovaně po nabytí právní moci rozhodnutí o přestupku, uloží se pokuta do výše dvojnásobku horní hranice sazeb uvedených v odstavci 3. Přestupek je spáchán opakovaně jestliže od nabytí právní moci rozhodnutí o stejném přestupku, z něhož byl obviněný uznán vinným, do jeho spáchání neuplynulo 12 měsíců.

(5) Přestupky podle tohoto zákona projednává a pokuty vybírá a vymáhá ústřední orgán.

§ 20

Vztah ke správnímu řádu

Správní řád se vztahuje

- a) na rozhodování ústředního orgánu podle tohoto zákona,
- b) na postup při vyžadování a poskytování součinnosti podle § 17 tohoto zákona, nestanoví-li tento zákon jinak.

§ 21

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vstupu smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii v platnost.

Klaus v. r.

Havel v. r.

Zeman v. r.

Příloha k zákonu č. 101/2001 sb.

Právnícké osoby nebo organizační složky státu, které může ústřední orgán určit v rozhodnutí podle § 5 odst. 2 tohoto zákona

Národní muzeum

Národní galerie v Praze

Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze

Národní technické muzeum

Národní filmový archiv

Státní ústřední archiv v Praze

Státní oblastní archiv se sídlem v Třeboni

Státní oblastní archiv se sídlem v Zámrsku

Státní oblastní archiv se sídlem v Plzni

Státní oblastní archiv se sídlem v Litoměřicích

Moravský zemský archiv se sídlem v Brně

Zemský archiv se sídlem v Opavě

¹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/60/EU ze dne 15. května 2014 o navrácení kulturních statků neoprávněně vyvezených z území členského státu a o změně nařízení (EU) č. 1024/2012.

³⁾ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁾ Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů.

⁵⁾ Zákon č. 97/1974 Sb., o archivnictví, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁾ Zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění zákona č. 122/2000 Sb.

⁷⁾ Nařízení Rady (ES) č. 116/2009 ze dne 18. prosince 2008 o vývozu kulturních statků.

⁸⁾ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁾ Zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1024/2012 ze dne 25. října 2012 o správní spolupráci prostřednictvím systému pro výměnu informací o vnitřním trhu a o zrušení rozhodnutí Komise 2008/49/ES („nařízení o systému IMI“).